

Окремі питання діяльності працівників ОВС при встановленні факту смерті людини без ознак насильницької смерті

Анцупова Ю.С., студент 6-КМ курсу ННІЗН НАВС

*Науковий керівник: кандидат історичних наук, старший науковий співробітник
Алексєєва-Процюк Д.О.*

З початку листопада 2012 року в Україні набула чинності інструкція щодо порядку встановлення факту смерті людини, яку було прийнято з метою належної перевірки фактів смерті людини та запобігання приховуванню випадків умисних вбивств [1].

Смерть людини може бути насильницькою і ненасильницькою. Насильницькою прийнято вважати смерть, що настала в результаті дії на організм людини зовнішнього чинника: механічного, хімічного, фізичного та ін. Ненасильницька смерть викликається захворюваннями і, рідше, глибокими віковими змінами (від старості). У деяких випадках дія зовнішніх і внутрішніх факторів відбувається спільно, при цьому буває важко визначити, який з них відіграє провідну роль [2, с. 6].

Встановлення факту смерті людини без ознак насильницької смерті або підозри на таку може бути тільки в двох випадках: 1) виявлено трупи осіб, які померли за місцем їх проживання, за наявності диспансерного спостереження за хворим, при відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку; 2) виявлено трупи людей віком понад 60 років, які померли за місцем їх проживання, за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку.

В першому випадку працівники закладів охорони здоров'я за телефоном екстреного виклику (102) негайно повідомляють органи внутрішніх справ про випадок установлення ними факту смерті людини, яка померла за місцем свого проживання, за наявності диспансерного спостереження за хворим, при відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку. Працівники органів внутрішніх справ реєструють повідомлення про факт смерті людини [1]. Оперативний черговий після подання заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, доповісти про це начальникові органу досудового розслідування та інформувати керівника органу внутрішніх справ.

Після цього працівники органів внутрішніх справ негайно виїжджають на місце події разом з лікарем або з фельдшером, а за необхідності - з іншими спеціалістами. Фельдшер, лікар або спеціаліст констатує факт смерті, проводить зовнішній огляд трупа, за результатами якого інформує орган внутрішніх справ і адміністрацію цього закладу охорони здоров'я про можливість встановлення причини смерті без патологоанатомічного розтину та видачі лікарського свідоцтва про смерть (фельдшерської довідки про смерть) [1].

Забороною є видача лікарського свідоцтва про смерть заочно, без особистого встановлення лікарем факту смерті. У виняткових випадках свідоцтво про смерть може бути видано лікарем, який встановив смерть тільки на підставі огляду трупа (при відсутності ознак або підозри на насильницьку смерть) та даних медичної документації про наявність у померлого при житті хвороб, які в своєму перебігу могли призвести до настання смерті. Фельдшерська довідка про смерть видається на підставі медичної документації,

яка відображає стан хворого до його смерті, якщо немає підозри на насильницьку смерть і причина смерті може бути встановлена точно. Забороняється видача фельдшерської довідки про смерть заочно, без особистого встановлення фельдшером (акушеркою) факту смерті [3].

За результатами зовнішнього огляду трупа та після з'ясування обставин смерті людини, при відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку працівником органу внутрішніх справ складається висновок щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання, до якого додаються фотознімки трупа та місця його виявлення. Висновок щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання в обов'язковому порядку погоджується з керівником слідчого підрозділу органу внутрішніх справ і керівником структурного підрозділу органу внутрішніх справ, в якому працює особа, яка його склала, та затверджується начальником органу внутрішніх справ у строк не пізніше семи днів з моменту надходження повідомлення про смерть людини, після перевірки якості та повноти складання висновку [1].

Якщо виявлено трупи людей віком понад 60 років, які померли за місцем їх проживання, за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку, то алгоритм дій аналогічний. Проте, якщо у померлих літніх людей відсутнє диспансерне спостереження, треба при встановленні відсутності підозри на насильницьку смерть бути дуже уважним, оскільки саме літні люди можуть бути вбиті з ціллю заволодіння їх майном, отримання спадку, при цьому може інсценуватися смерть від природних причин.

В цих двох випадках, якщо під час попереднього огляду трупа були все ж таки встановлені факти насильницької смерті або підозру на таку, працівником органу внутрішніх справи через чергового викликається слідчо-оперативна група з судово-медичним експертом (лікарем) та проводяться першочергові слідчі (розшукові) дії.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладів охорони здоров'я та органів прокуратури при встановленні факту смерті людини : Наказ МВС України, МОЗ України, ГПУ № 1095/955/119 від 28 лист. 2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Взаємодія органів внутрішніх справ із закладами охорони здоров'я та прокуратури при встановленні факту смерті людини [Текст] : метод. рек. / [Чернявський С. С., Алексєєва-Процюк Д. О., Стеблюк В. В. та ін.]. - К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. - 52 с.
3. Про впорядкування ведення медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті: Наказ МОЗ України 08.08.2006 № 545.